

I OLYCKANS SPÅR

Först visste alla vad som hade hänt:

- Det var en städare som tog tåget, sa Tomas Hedenius, kommunikationsdirektör på Arriva, företaget som kör tågen i Stockholm.
- Tåget stals ur depån, sa Suss Forssman Thullberg, informationschef på SL.
- Tåget har tillgripits på Neglinge station. Det som sedan har hänt är som hämtat ur en film. Det hela är helt osannolikt, sa Robert Heurgren, informationsansvarig hos Nackapolisen.

Allt detta under morgonens första timmar.

I dag vill ingen säga någonting alls om det som hände eller hur det kommer sig att alla, genast - utan att veta vad som hänt - tillgrep den kanske mest osannolika förklaringen, det vill säga att tåget stals av en ung städerska utan varken nycklar eller kunskaper om hur man startar ett tåg:

- Jag väljer att inte kommentera det som har hänt, säger Tomas Hedenius.
- Jag är inte så jävla benägen att ger en förklaring, säger Suss Forssman Thullberg. Jag fick de här uppgifterna och gick ut med dem.
- Det vill jag inte uttala mig om, säger Robert Heurgren.

Det har gått två månader och en vecka sedan tåget på Saltsjöbanan i Stockholm spårade ur och rände rakt in i bottenvåningen på ett flerfamiljshus. Bilden - och historien om städerskan som stal ett tåg - blev en världssensation. Tre dagar senare backade både Arriva, SL och polisen från sina ursprungliga uppgifter. Städerskan, som är tjugotvå, har aldrig uttalat sig. Hon hittades medvetslös i förarhytten efter olyckan. Hon har brutit flera ben, genomgått ett antal operationer och har fortfarande svårt att gå, men enligt hennes juridiska biträde, advokat Peter Mutvei, har hon "repat sig ganska väl" och fått lämna sjukhuset. Hon har förhörts av polis men säger att hon ingenting minns av olyckan, över huvud taget ingenting från detta sitt arbetspass.

För att få veta vad som hände på morgonen den 15 januari har hela fem utredningar satts igång: Åklagare Ann-Marie Helander vid Riksenheten för miljö- och arbetsplatsbrott utreder om ett brott begåtts och blir klar "tidigast efter sommaren". Arriva utreder hur olyckan har gått till och offentliggör sin

utredning, som är klar, när åklagare Helander är färdig med sin. SL utreder om Arriva har brustit i säkerheten och blir klar "före sommaren". Riksenheten för polismål utredde om polismannen Robert Heurgren förtalat städerskan men lade ner utredningen i måndags.

- Förtal måste vara uppsåtligt, säger vice chefsåklagare Kay Engfeldt. Och vad en presstalesman faktiskt säger är en sak, vad en ansvarig utgivare sedan väljer att trycka är en annan.

Är det då någon idé för dig som är åklagare att över huvud taget läsa tidningarna?

- Min egen erfarenhet är att ett uttalande i massmedia blir tillspetsat för att väcka ett intresse.

Har polismannen påstått att han felciterats?

- Han är inte hörd. Han är inte delgiven misstanke.

Till sist har Statens haverikommission beslutat att starta en egen utredning som blir klar "inom ett år".

- Eftersom en person blev allvarligt skadad vid olyckan och det inte kan uteslutas att det har förekommit väsentliga brister i säkerheten gör vi den här utredningen, säger Eva-Lotta Högberg på Haverikommissionen. Vi ska ta reda på vad som hände, varför det hände och hur man ska göra för att det inte ska hända igen.

Eftersom det krävs både nyckel och en serie åtgärder för att starta ett tåg - vrida en vev, frikoppla bromsar, se till att dörrarna är stängda etc. - finns det knappast någon annan förklaring till olyckan än slarv och bristande säkerhet. Städerskan är numera friad från alla misstankar och därför måste någon annan ha satt i sin nyckel och vridit den i startläge, gjort tåget klar för morgonens första tur, sedan gått därifrån. Också spårväxeln måste ha varit i en position som gjorde det möjligt för ekipaget att rulla ut på banan. Att inte trafikledningen uppfattat att ett förarlöst tåg skenade i riktning mot Saltsjöbaden beror på att det inte finns någon trafikledning under de dryga fyra timmar Saltsjöbanan vanligtvis står stilla.

ANDERS SUNDELIN

Fokus 12/2013

Fotnot. I en intervju i Sekotidningen som publicerades efter min artikel berättar Sara, som städerskan heter, att hon minns brottstycken från olyckan.